

LAZŪNU¹ TARMĖS TEKSTAI

J. SENKUS

Apie tarmės pagrindines ypatybes žr. straipsnį „Kai kurie Lazūnų tarmės ypatumai“ (Lietuvos TSR Mokslų akademijos darbai, Serija A, 1, 183-194, 1958). Papildomų bei platesnių žinių ar atskirų aiškinimų manoma duoti vėliau. Be to, tikimasi vėliau spaudai parengti ir daugiau tekštų, užrašytų 1958 m.

Čia pateikiamieji tekstai yra užrašyti 1952-1955 m. iš šių tarmės atstovų (Jūrutiškių raj., Baltarusijos TSR): Audzevičiutės Viktorijos, gim. 1892 m., Dervagių (Dievergių, Gervagių) k., Buikos Juzepos, gim. 1872 m., Lazūnų k., Jarmalavičienės Antaninos, gim. 1856 m., Lazūnų k., Kemeišio Jono, gim. 1912 m., Ūosiagirių k., Maceikienės Marijos, gim. 1870 m., Joskūnų (Jaskūnų, Jaskevičių) k., Labočiaus Juziuko, gim. 1884 m., Váld(z)ikų k., Varnelienės Marijos, gim. 1889 m., Pasalių (Pāsalio) k., Varnelio (Varnelės, Varaniuko) Jono, gim. 1902 m., Pasalių k. Tekstus užrašė A. Laigonaite, J. Paulauskas ir šių eilučių autorius. Pastarajam teko juos parengti ir spaudai, pašalinant kai kuriuos nevienodumus, neaiškumus... Dalis nevienodumų, ypač kad taip yra pačioje tarmėje, teko palikti. Pridėtas ir retesnių žodžių bei slaviškų skolinių žodynėlis.

Čia pateikiamuojuose tekstuose fonetinės transkripcijos pavartoti tik kai kurie būtiniausi skirtinių nuo literatūrinės kalbos rašmenų ženklai, pvz.: *u*, *l*, *ł*, *a*, *e* (nekirčiuoti ilgi). Tekstai pirmiausia skiriami tarmės morfologijai, sintaksei ir leksikai pavaizduoti. Jie tam tikru atžvilgiu yra svarbūs ir tarmės fonetikai. Be to, šie tekstai reikšmingi ir kai kuriais kitais, pavyzdžiui, tautosakiniiu, istoriniu, etnografiniu, atžvilgiais.

Kaip iš šių tekštų ir minimo straipsnio matyti, Lazūnų ir gretimų kaimų tarmė priklauso dzūkų puntininkų tarmei. Abidvi šios fonetinės ypatybės yra gana ryškios, nors, žinoma, pasitaiko dėsningų ir nedėsningų išimčių. Vienų tarmės atstovų kalbos fonetika yra labiau iškraipyta bei sudarkyta, kitų — mažiau, tačiau visų kalboje yra jau labai žymi baltarusių ir lenkų kalbų įtaka. Ji

¹ Vietos žmonių tariama *Lazūnai*, *Lazūnus* (*Lazūnai*, *Lazūnus*). Kai kas mano, kad lk. reikėtų rašyti *Lazdūnai* (plg. tarimą *laza* vietoje lk. *lazda*), tačiau kol galutinai nėra paaiškėjusi šio vietovardžio etimologija, čia rašoma *Lazūnai*. Plg. aukščiau minimą straipsnį ir P. Arumaa, *Litauische mundartliche Texte aus der Wilnaer Gegend, Dorpat, 1930*.

akivaizdžiai matyti ir žodyne. Lietuvių kalbos istorijai ir dialektologijai daugiausia vertingos medžiagos duoda tarmės morfologija — ypač pabréžtinos išlikusių keturių vietininkų ir liepiamosios nuosakos formos. Kai kurios jų yra reikšmingos ir lyginamajai kalbotyrai.

Iš čia pateikiamųjų tekstu, gal būt, vertingiausi yra užrašytieji iš Pasalių ir Dervagių kaimų tarmės atstovų: mat, šie kaimai iš visų auksčiau suminėtuju yra bene lietuviškiausi, nors ir čia geriau lietuviškai moka ar kalba tik senieji žmonės. „Lazūnų tarme“ bei „Lazūnų tarmės teksta“ čia vadiname iš tradicijos.

Minėtuose kaimuose, iš kurių gyventojų užrašyti duodamieji čia tekstai, kasdien vartojamoji, oficialioji žmonių kalba yra baltarusių. Be to, tų kaimų daugelis gyventojų moka ir lenkų ar rusų kalbas, tačiau nemaža šių gyventojų dalis save laiko lietuviais, o kai kurie — lenkais. Bemaž visi jie yra vietiniai. Pastebėtina, kad kai kurie vienos gyventojai, nemokantieji lietuvių kalbos, ją vadina žagūnų bei žagūnska kalba, tuo ją lyg ir pajuokdami, pažemindami.

Kaip jau minėta, čia pateikiamosiuose tekstuose pasitaiko nemažai, ypač fonetinių, nevienodus. Jie atsirado daugiausia dėl to, kad: 1) pačių tarmės atstovų bei tekstu pateikėjų kalba tuo pasižymi (dažnai net tas pats žmogus tą patį dalyką nevienodai ištaria), 2) tekstai užrašyti ne vieno žmogaus (užrašytojo), o žinome, jog tokiu atveju visuomet pasitaiko skirtumų. Iš dalies tas pat pasakyti ir apie magnetofonu užrašytuosius tekstus. Rengiant tekstu spaudai, stengtasi išlyginti tik didžiausi bei aiškiausi nevienodus, pavyzdžiui, kai kurių priebalsių kietinimas, tačiau ir tai daryta atsargiai, dažniausiai tik pasikonsultavus su iš tų apylinkių kilusiais, dabar Vilniuje gyvenančiais tarmės atstovais, pavyzdžiui, su J. Maceika — iš Lazūnų k. ir J. Petrauskui — iš Daunorių (Dauronių) k.

* * *

Buvo trys brólei: dū razumnì, tràcias duřnius. Ìtas duřnius èmè rìdliù i nuëjo; po loùkù kàsë i dàskasë — i ràdo ciëlù vežimù gràšu. Ir atàj namò, i pazgýré bróliam itiem razumníem. „Že, radoù ciëlù vežimù gràšu“. Taï brólei sâko: „Zàras kàp suteñs, taï važúosim“. Aškiñké árklì ir važuoja pië bâciuškù, ir pastâté jì važuosui piñyt, o ãrys nuvažau un loùko. O jám pasâkë: „Kà bâciuška aïs, taï tadù švýrkstelsi“. Bâciuška aïna kàp kařtais važuosui. Kà bâciuška važuosui, tèp ãnas tuinù bâciuškù peř gálvù. Bâciuška ir ažmigo. Ateido ãnas juñp razumnuñp un loùko ir jaù sâko: „Bâciuškui švýrksteriau“. Tai ãny tadù sâko: „Kù tù padarej?“

Su gràšais àtvežé namuõ. Iškasé duobj tvárti ir bâciuškù pàkuopé. Mâciuška jieško vienù diënù ir kitù dziënù. Bâciuškos nerà. Tadù mâciuška suriñko savùs susiedùs i davái pô bâciuškai jím gérc ir uškúsc. Ir itie razumníjei sédzi u stálo, gëria i válgo. O duřnius, sédèdams añ pëčio, sâko: „Kàb gérc, èsc, taï ÿr kám, a kàp švýrkstelc, taï nebùvo kám“. Taï matiuška kloùso, kù duřnius ūtarija. Durnìp kláusiasi: „O kuř bâciuška?“ Taï duřnius sâko: „Tvárti àškastas“. Tai itie razumníjei iž ža stálo, skarei àtkasé bâciuškù, aždoùžé kàzlù ir tañ daikti àškasé. Taï tadù duřnių èmè ir vëda tañ tvár-

tan, kur àškasta bäciuška. Taī duřnius ēmē rídlı̄ ir davái atkazdinēc bäciuš-
kų. Käsa — dàkasa. Dàskasé raguñp. Kláusiasi: „Ař jús, bäciuška, su ragaīs?“
Taī ãnys sāko: „Kàs käsa, dàskasa“. Dàskasé kapyltump. Tai kláusia: „Ař jús,
bäciuška, su kapyltais?“ Taī ãnys sāko: „Kàs!“ Tàs käsa. Dàskasé barzdös.
„Tai mūs bäciuška su barzdù?“ Tai ãnas käzlü itü àž ragu iž duobës ir
svédë jíem pō kóję. Tai tadù ãnys sāko: „Kà(p) buvaī duřnius, tep i liksi“.

* * *

Bùvo sãnas žmogùs, ir pàmiré jo moterýnè. Ænas jáunù ēmē moterýnì.
Àle ita jaunà ne už dziēdo ējo, àle už jo bostvos. Nu, tai tadù visà kvarà.
Taī itas dziēdas kláusiasi: „Kàs tåu yrà, kô tu gul?“ Taī ôt anà sāko: „Aš
nègaliu visái. Àle susietkà buvo ir man rödzijo, ka(d) tu suváikščiotai až
dzvýlika kilòmetrù ir pirktaí medaūs gořciú. Àle raikia apsisèkc su kailineis,
su burnosù ir vailákai apsioūc, ir bâšlikü, ir suváikščioce dzvýliku kilòmetru“.
O bùvo orë degù. Nù taī tås dziēdas usitaísé i nuëj. Àtneša dûliás su me-
duñ. Kláusia: „Kû dýrpie?“ Èmë ir pakaštavójo. Tai ãnas sāko: „Taī pâ-
mačies nebùs — žoliū nemòžna kaštavó“.

Anà tåis dûliás suválgé su meduñ. Ir visà kvarà nesiliēcijo. Tai ãnas
dziēdas sāko: „Taī tu visà kvarà“. Tai anà sako: „Susietkà bùvo ir rödzijo,
kat apsioutaí vailokùs, apsisektai kálinius su burnosù ir eitaí susiedniu šünì
pavarinëtai, kat ãnas sustríestai“. Tai ãnas itü šünì varinëjos po laukùs, šuo
i nuilso ir namòn bûdön. Ænas bûdój kàp ažspýré ji, kap undë un vëzü, kàp
èmë málc, šuoj i sustríedé. Ænas àtneša ir kláusia, kû dýrpie jíep. Tai ana
sāko: „Cigõnam ir raikia gatävyc“. Tai ãnas pastâtë ir davái gatävycie. Gata-
vijasi — jau gâtava. Tadù ãnas sako: „Pakaštavój!“ Anà pasaké: „Nemòžna
liêkarstos kaštavó, sakei“. Tai ãnas tadù diřžu rasijúosé, koûdrú rasklójo ir
diržù kat išliëcijo, tèp ir dabař sveikà.

Iš J. Labočiaus 1952 m. užrašé J. Senkus.

Bùvo bóba i bùvo trýs anñkës. Diēdas nenorëjo, kàd tië vaikaí auktù.
Èmë rogutáites, pasodino ituos vaikùs. Nàta dìdelis šaltis, sniegaūs daûk.
Véjas. Iř vëža ituos vaikùs mëdzian. Jaū ãnas júos numès ir pašaldys. Aîma
vílkas. „Stojis, dziēdai! Kuř tu veži vaikùs?“ — „Manà bóba nenór, kàt ãnys
bûtai“. Itas vílkas kàb duôs itam dziēdu lopù, dziēdas iř pargrûvo. Ir ažu-
daûžé diēdù vílkas. Ituos vaikùs apskabino lopù ir sāko: „Važúosim. Kuř
júsei namaí?“ Vaikaí pasákë, ka tì ir tì mûsei namai. Vílkas tjsia rogutáites;
itie vaikaí sëdz. Atàvežé namóp. Kláusia bóbop: „Kiëni vaikaí?“ — „Mûsei“.
— „O kàp jù momä?“ — „Momà nùmiré: sirâtos — nérà neî momôs, neî
bociôs“. Itas vílkas pasákë bóbai: „Kà tu adúosi kám vaikùs, taī ateisiù ir
tavì suvësiu“. Anà pasákë: „Ugdýsiu“. Tadà sëdös vílkas. Bóba àtnešé laši-
niû, ariëlkos. Itas vílkas lopðom ir davái gért. Ižgéré ariëlkü, suvédë lâšinius
ir tadù bóbai pasákë: „Štò, tûgdai, bà àš tavì suvësiu“. Nù ir nuëj vílkas
nuðg bóbai. Vaikaí liko. Nuláido dienàs dvì ir ataïna vílkas pazdairýt. Bóba
mergáites išùgdé i àž jaunikio àdavé. Ir àš vesélkoj buvoū, výnù, mëdù gë-
riau, alè nastruosù nebùvo.

* * *

Būvo bōciap (bōciep) vienas sūnūs. Ānas bociōs zbrīdijos. Nenorējo, kād ānas būt un svēto. Atājo ūždas po lūngu ir ūtarija: „Kū tū mān pardūosi?“ Ānas sāko: „Manip pōdlas yra“. Ūždas atāina pirkīon ir ūtarija: „Kur tavo pōdlas?“ Sūnūs sāko: „Um pēčiaus“. Ūždas sāko: „Kū tāu dūot až pōdlu?“ O sūnūs sāko: „Kū tū dūosi, taī mān geraī; dūosi šyimtū, dū“. Zāras ūždas išemē du šyimtū ir dāvē, o bociā gūli un pēčious. Itas ūždas rāsegē sāvo šūsponi ir un to diēdo sāko: „Lañ nuo pēčious!“ Ita bociā nuliñdo. Ūždas āpsegē, uñsukē ir nūvedē vežīman, posodzīno ir nūvežē namōp. Itas diēdas sāko un ūždu: „Važūojam Jujōn“. Atvažāvo Ijvōn, nuvējo ir aprāsē ūždu(i) visu sāvo loñķu ir piřkių — ir vīsa kū aprāsē. Itas ūždas atvažāvo namōp ir važuōs to sūnoñs — išmēs iš pirkīos. Tas gī sūnūs dañrosi — štō, jī išvarinēja iš pirkīos! Davái vežkt: „Kū tū padareī?“ — „Aš te(p) padaraū, bā tu mani pañdavei“. Davái bocei runkās bučiúot, kad chōc trupuciūkā pamestū. Ūždas sāko, kād nerañkia — ir neimprāsē bociōs.

* * *

Būvo kātinās ir kiškis. Ir nuvējo abūdu vesēlion. Pasākē mūzikai kiškis, kād žaistū, o kātinās stō ir liš vuř-vuř-vuř. Ir buñklēja. Kiškis adbēgo katinōp. — „Kū mēs šóksim?“ Kātinās sāko: „Kū tu nórī“. — „Šóksim angliēzū“. Nuvējo kiškis sù kātinu ñókt. Kiškis riñzvas, o kātinās né tókis. Kāb duōs kātinās kiškīu(i) lopū. Ēmē kiškis ir grūvo un žāmēs i isītysē. Nū, ir tās kiškis jaū ir gañsta. Kātinās davái vežkt. Ēmē kiškis ir nubēgo. — „Kā tu mani muši, — sāko, — taī tu vienas šóki“.

* * *

Būvo mergā ir turējo bérnu. Ir ānys būvo raspusni. Ānas davái jái ūtaryt: „Aš tavi iñ̄siu“. A po tám ēmē tokī ūžliū i tū meřgū pākuopē. Ēmē ir prisisapnāvos anā bōcei. — „Tēvūli, atkāsk mani, ba mani pākuopē be parōs“. Ātkasē, o anā gyvā. I davái ūtaryt, kad svīetas būs nātai dīdelis, alē doñg duñniu. „Iš tō svēto nebūs geraī, bā itas svīetas duñnas, o itas, kur mani pagułdē, pāc acigułs“. Atājo ānas namōp i acigułē miēgo. Ir nesikēlē daugaū. Anā sako savímp bōciump: „Štō, ānas neusikels, bā ānas būvo negōdnas, o aš godnā, spraviedlyvā mergā“. Anas gulējo trejūs metūs, un ketvirtū usikēlē dūkū. Tās dūkas nuñj pō svītetū. I ùš to dūko usikēlē negeraī, ir doñg narōdo pagułdē.

* * *

Būvo bōba senā. Pasodino vištū ir isēdējo maskelāiçius vištelaicīus. Sēdōs anā pas akmenāitī i ūtarija: „Kū mēs dabā dýrpsim, kāp aš jūs ûgdysiu: nēturu nei grūdū, nei šaudū, nei dūnos, liš vienas unduõj“. O vištelaítē jái acākē: „Štō, momūla, nebēdavój: aš ižyvysiū visūs ir išugdysiu visūs, manip yra visko — i dūnos, i grūdū, a úndenio nēturu“. O kitā vištaitē acisākē: „Štō, mēs negērsim úndenio, mēs pienēlī gérsim, mūsp karvāitē yrā, mēs jā láidysim, ir išugdysiu aš jūs visūs“. Paáugo, paáugo tie vištelaicīci, ir kāp ēmē ānys poutūs dēt, dējo ānys dējo, prīdeda, prīmuša i žyvija. Tókia bohóta bōba stojōs ažu

višteláicių — nežynojo, kuž anà sàvo gérýbių dët. Gräšų prikráuna pýlnus kiše-niùs, o kàp nakcís ataíma, i tiē gräšai visi pràgaišta. Kàp ēmë bóba bédavót, ēmë galvón i durnà pazdäré. Anà durnà bùvo dvejús metùs, uñ traciù mëtu bóba ēmë i nùmira. Ìtie višteláiciei nuvëj pô svietu vundravót. Kàs sugåvo, taï mânas, o kàs nesugåvo, tai neturëjo. Kàd ragéji bùtoù, bùtoù prigáudi.

* * *

Sosiëtkos börësi vienà su víena. Vienà ūtarija: „Teduoda tåu diëvas dvë-jetu vaikù“. Ēmë ir dåu diëvas. Taï anà pasáké: „Kõl gyvà bùsiu, nigdi ne-pakéiksiu“.

* * *

Bùvo vesëlia, i pasëdo àž stålo maladiëzius. O tå bùvo tokis čeraunýkas. Nedoù jám ariélkos. Ānas sako: „Kàb jùs sëdit, tèp jùs žyvaï askrisit“. Ānas nuvëjo pàz duris ir stojs. Ir padäré visiém—i mergóm, i bernám. I panuvëj visi mëdzian, o jaunóji nulindo papečen, su kvietkù, su veliù. Zäras bočià ir momà davái veřkt — kap cià bùs? Ānys pasodino itü čaraunýkù, davái gýrdzyt. Kitos meřgos ir bernaï negrìžo, o ānas sako: „Lañdz iš popečës!“ Anà išliñdo, alè vesëlia ižgvëro.

* * *

Víenas žmogùs devýnelius metùs bùvo vilkù. Uñ devintù mëtu atajo na-mòp ir liñdo peř tvorâly. Ir tokis diëzas jámp plýšo, ir stojs žmogùs. Visà smuškà nugrùvo, liš vienà vuodegà liko. Ānas bùvo màžu piňkelius metùs ir nùmira su vúodegu.

* * *

Grúdu, grúdu pelâly; vîrè momà košâly—maskickaň puodëly gárdickù košâly. Ìtam dävë, itam dävë, itam nèdavé. Cia kalnëlis, cià lobëlis, gòdnas undenëlis.

Iš A. Jarmalavičienés 1952 m. užrašë

A. Laigonaité ir J. Senkus.

Gegužëli, paukštëli, nesédëkie uñ vúožuolo—ackris tàvìs² vanagëlis, pa-pils tavàs plúksnas, razbaidzës maskùs vaikeláicius.

* * *

Aisiù paváikšciosiu, aisiù pauliavósio: dabař manà parà, dabař manà va-lià — pa(s) savo motùly, pa(s) savo bociùly.

* * *

Dziedzienùtës, susietkëlës, nezdairýkit prö lungëli—pazdairýkit prö šcélâli: kokià màno draugë gražl, kàp aguonà daržl, kàp roželë sodì.

² tàvìs < tavìsp < tavësp

* * *

- Cýko, pacýko, kàd ménēlis tēka. Ko tù, mergēla, teip aukštaï šóki?
- Kõl mán nešóktie, kõlmán nedainúotie—ketino bõcei až jaunikio dútio.

Iš M. Maceikienės 1952 m. užrašė
A. Laigonaitė ir J. Senkus.

Aíma ir aíma krūgù nog vienös sia·lōs kitōn sia·lōn ir aidamù visa Asilkas vùtarija: „Päcys žmónës sáu põnais yrà. Žè, visa dziëvas dävë žmoném(u) un patrâbos“. Jamp itai tókia preslòvija buvo: „Vålgai duonu ir duo žmoném(u); vålgai duonu, àle žmonių negübij“.

Asilkas pradéjo mokýci, kad žmonës zgädoj gyvënt ir kat visiem büt gerai. Ir nuvëjo toj ciesa po visų svietu. Isiguñdo ponai ir davái gaudzyc tû Asilku. Ilgai ãny ješkójo jo ir visa negaľéjo ràsci.

Vòt cie sapcynì bróleai ažnoréjo ponais bûci. Asiūtarijo, kap iždúoci, ir ponai rodzi taïs razbáinykais ir vadzino sà broleis. Kloniojas ir dûoma dvarùs, daug grăšu ir visókios gerybos. Davái ciě razbáinykai žmones untarendzinéci, kad ãny ižduot itu Asilku. Pieriñko põnai maskoliùs ir ušpúolé un Asilko. Asilkà nežinójo niéko ir gulđesi miëgo. Cia maskölei ušpúolé un jo. Surišo pavädziom ir dratu runkàs ir vëda ponóp. Prisriñko daüg žmonių, škadà jiem Asilko, ir nér ko jiem ir padarýc. Vëda maskolei Asilku dvaran, a žmonës t̄siasi paskuñ juos. Apláidj gálvas, o bóbos veřkia, ir bärasi, ir káunasi akmenaïs, pagaleis.

Tuoj čésù susriñko ponu, kàt kòc un galvû sáu váikšcioj kap vilkaï. Že, sugävo Asilku, juokiasi, úkoja, runkàs trina ir predumója, kokių korù dûoci. Vienas sako: „Skûrû no(g) gývo lùpci“, o kitas sâko: „Pakárc àž liežuvio, kat visas svietas žinot“.

Kòl ãny rěké ir körù praznöcijo, Asilkas isiguñdo, patráuké pavadelàs ir žmoném pasäké, kat imt ponu čertas, žmonémi bêdös nebüt. Tep pasaké Asilkas ir nuçiko—liš iš to dáikto paspýlé kamuoláiciu pie žämi. Isiguñdo ponai i drëba, o Asilkas, sako, uliavójo un svieto.

Iš J. Buikos³ 1952 m. užrašé J. Senkus.

Mediñ peštà, namõn neštà, kumpañ unkištà (sâmanos: ãnys mediñ pëšasi, namõn nëšasi, kumpañ kišasi).

Šétójos, métójos, pas kuñpu stójos (šlúota).

Vidù dväro žarnà käro (švirkšnis).

Pílnas tvártas avýtiu, vienas barõnas bliáuna (bažnýčioj žmonių doûk, a vienas kùnígas gíema).

Kumpè drabezà, kà ragi, nesakýk (vištos papečej).

Vidù dväro žvákës käro (skriplei käro, ka maròzas).

³ Tekstas yra svarbus palyginimui: tas pats, bet pilnesnis tekstas iš jos pasakojimo užrašytas P. Arumos, žr. P. Arumaa, Litauische mundartliche Texte aus der Wilnaer Gegend, 38-40, Dorpat, 1930.

Paci kamarōj, a kāsos ori (morkvā).

Panelē krūlickā, gražickā, raudonickā, kāp unt jos pažiūri, āšaros byra,
veřkcie nórīs (cibùlé).

Pončlis dvidešimt kaptōnų apsēgjis (kopūstas).

Aš galiu prisiekt, ka cia yrā tūkstantis (agúona).

Keturi štikai, du patikai, sapciňtas samachòdas (kárvé).

Až tvorōs — tralialiā (liežuvīs).

Vienas skāže: „Svietúok, diēve“, kitas skāže: „Nedúok, diēve“, trācias
sāko: „Kab dienà à naktis — iškēti akis“.

„Krūlickā, maskickā — visų svietų deñgia (adatēla).

Visi piē duobēs su bulavōm (su šaukštais prie bliūdo).

Žiēmu i vāsarū vienas cviētas (aglē).

Kumpi trupucys (pēcius).

Iš M. Varnelienės 1952 m. užrašē

A. Laigonaite ir J. Paulauskas.

Dzà, dzievūlis māna, dzà, mielāsai māna, dà, suñku būc, dà, suñku un
svieta gyvēnc; tolioū, musēt, jaū nedalāuksim, gerioū, musēt, jaū ir nebūs
Nérà nei brolālio, nérà nei sesulēs: nér pás kū pristūlyt, nér pas kū priskilyc
be savū radnūjū. Kad būt radnickai, tai aš su jeiš paūtarytou, aš su jeiš
pazrokavotou: rasakytou aš savūs vargeliūs. Pérēj māno dzienēlēs, pérēj mano
jáunos adzynēlēs. Neturējau aš vēseloscios, nīgdi aš nebuvoū vēsela i, musi,
jaū nesulāuksiu. Tep aš nenóru jaunū dzienēli, alè kad ataīt māna mamūla
ir pas savī priimt, bò man yra trūdna.

* * *

O tu, māno sūnēlis, dà, māno mažysai, dà, aš tavī norējau išügdzyc,
ka tù man karvaiti ganýtai, kat paauktā didēsnis, dà, tu man duonēlēs až-
dīptai, mani sēnickū penētai, dà, tu mani klausytai, ir aš turētou uñ tavī
džiauksmu.

* * *

Duktāite māno, kà tù išauktai, kuodēlī verptaī, stoveliūs austai, rieti-
mēliūs sukraudzinētai, ir aš tavī ištaisytou àž jaunikio.

* * *

Pasodzīnsim būlbas, a tadū atpildzinēsim, a tadū kāsim, pirkaitēn važūosim,
o tadū válgysim. Linūs mínsim, o tadū blaškýsim, o tadū veřpsim, o tadū
áusim, o tadu bálcysim, tadū márškinius siūsim, o berniükam kelináites, o
mergūtom sukienkēlās i marškináicius ir ištaisy sim àž piemenáicius. Karvaites
ganys, kà pienēlio dūot, ir būtū adúot i gasudārui i mùumi. Ót tókia mūsų
gyvēntuvē, ót tókia mūsų būtuvē.

* * *

Aš pac mikutis, māno sūnus tututis. Un kimsēlio sēdējau, márgu poūtū
sudējau. Aš tū poūtū ciociūlai, ciociūla mán kukūli. Aš tū kukūli upēlēn,

man dāvē upēlē žuvēlī. Aš tū žuvēlī strielāičiui, strielāitis pragērē i pramīžo ir tris karalius išvýdo asimyželius, asiškēlius.

* * *

Jaū àž jaunikio aīmu, sāvo mōmū metū. Svetimōs momōs momū nesnorēs vadzīnc, o britku tātu vadzīnc. Uñ naujū kójū stonāvijuos ir un naujū parētkū. Svecimī manī pasiuzdzinēs, o man jaunāi raikia klausyč.

* * *

Oi bernaī nātai kŷtrūs: mergutās zgodnaī padzvildzinēja, o tadū jāma i pamiršdzinēja. Pâtrina jáunas dzienelās, niēkur aš negodnā tadū, niēkur nēlimpu: nepriimtai nei bernūkai, nei mergūtos, ir néra kampānijos. Runkās ažvečia, un ruñķu pāmeta, gyvēntuvē sùtrina.

* * *

— Doū, doū, doū — kuřais?

— Dalgaiti kált, šienáitj šienáut.

— O kū tū šienáiciu ituoj dzýrpsi?

— Karvaiti penēsiu, vaikeliūs gýrdzysiu ir ugdyisiu, kad ānys auktū ir kad manīs senōs dazdairyt.

* * *

Rugēlei áuga, o tadū krosúoja, a tadū prislaidzinēja, a tadu i daspēdzinēja. Tadū pjáunam, tadū važúojam kluonēliuos, o tadū kùliam, maišēliuos supildzinējam, o tadū mālam i duonu kepam.

Iš V. Audzevičiūtēs 1952 m. užrašē
A. Laigonaite ir J. Paulauskas.

Jiš pavāsaro rañka plūhūs, akéciās, pataisinēja vežimūs, vēža kalvēn, untaisinēja. Tadū dzýrba — pastrandkūs sulaizdzinēja, taī vadelās. Tadū nūveima loukañ, prazdiedzinēja árce, pérsikrikščijus (pérsikrikščinēja) pírma, aškiñko arkliūs ir paprašo dziēvo, kà dziēvas dúot(u) geraī dzýrps, ka dziēvas dúotu uzražējū. Tadū kāp àtaic jaū tās čēsas, kuři važúoc trūšas, aškingdzinēja vežimañ ir rañka su búobom, vēža loukañ. Tadū sodzīna bulbās, miežūs, kvieciūs. Ataīc jau šenāvimas, rañka dalgēs. Nérā dałges, taī nuvažúoja Ju(v)jōn, peřka dałgi. Nūveima mēdzian, ūskerta itū dałgakoci, rūkavēti untaiso ir iškala dałgi, ima bobēlī tarbōn ir aīma píevon šenāuce. Tadū jaū ka(p) pastóv dzienās dzvī ar tris, rañka grabliūs, vežimañ aškiñko árkli ir važúoja píevon, untaisinēja nosylus, grabúoja, mēta kūg(d)in, sùmeta kūg(d)ī. Tadū jaū aceido svintā Onā. Rañka bóbos pjautuvūs, nūveima kalvēn, ižduñcija albo ima padāro naujūs pjautuvūs. Tadū āny ituos pjautuvūs untaiso geraī, kàd nebūt nekókios ostanóvkos. Kàd nūveima pjáuce, bústa, un dzienōs bóba išpjauna kāpū tris ir dzvī ir pusketvirtōs, visap kāp. Tadū pastāto mandliūos ir, kap sausī rugei, sùveža klúonan. Tadū kāp àtaima jaū ruduōj, rañka spragelūs, pauntaiso ituos jungeliūs, kur pas spragelūs, iždzovina

ir kūlia. Albo, būsta, kur un malatorniās nuvažūjo, Jujōn ātveža, peřka malatorniās ir malatorniōm kulia. Āle daugūmas nēkulia malatoñiom, āle ito spragelais. Žmónēs labaī, sakýte, jau mūs gyvēno slabaī, žāmēs māža būvo josei, tai viso daugūmas kūlia ruñkom.

*

Kadai jau taī daūg mētu péréj tám, kā būvo švedaī, o aš tai geraī nēmenu, kāp āny iř kur āny. Girdējau, taī kū pāsakoj seni žmónēs. Būvo tokī švedaī. Vāikšoj po sia'lās, ir ataidinējo žmónēs. Ne liš kū āny ataidinēj, āle ir bōbom cickās atpjaudzinējo. Tadū iž ito jau dziēvas un jū nātai zbitkavōjosi. Jiem tokīj dāvē blūdu, nu ir iš to blūdo āny jau pradējo blūdzycē. Tadū ēmē āny siednāvycis un arkliū. Galvós arkliōp necigrždinējo, āle āny acigrždinējo vuodegōsp ir, buvo, po dzvijos, po trijos sēdnāvijosi uñ vieno árklio. Pradējo āny jaū pragaiždinētie ir pragaīšo visi. Ir potám kaškuř uš Slabādōs kapcei būvo jū, kur āny jau tī pākuopta, ir juosyi buvo tī gruošeī zālato. Toklī žmónēs nuvējo, prazdēj atkazdinēti. Ir pasākē: „Nekliudzýkit jūs tū kapcū—nemōžna: kur tu nepadējei, taī nekliūdai“. Ir visa niēkas nekliūdē. Tai jau daugūmas mētu péréjo, kap tai seneī pāsakojo kadāise visa seni žmonēs.

* * *

Kap lyš ātaic jau kalēdos, un kalēdū sūsranka jaū tai visā šeimyna, jau un kūciōs. Ātneša iš klūono tī šiēno župsmēli, pādema un stālo ir tū šiēnu rāskreca un stālo, apkloja skōterci ir tadū pādema aploktās un stālo ir ima momā tī ar bociā gūrina itas aploktās visfems visķā dalija visai sāvo šeimynai, kiek yrā pirkīj, ir jōs jaū kalba, ka dzievūlis dūot dalauktūmēt visi kitū kalēdū, visi būtūmit ir sveiki, ir gyvi, ir kad vestūs, kad vīsa būt geraī. Tadū jau ima ātneša, pādema un stālo dūonu, tī kvieciēni, sūvera grēbq, siłki. Būsta, kap nērā siłkēs, ir teip be siłkēs āpseima. Kuliēšē, iš miežinių kruōpu padarýta, vadīnasi panguōkas. Tadū itū visa pādema un stālo, pastāto ir jau válgo. Suválgo vīsa čysta. Jau tās aguonās pastātē dābaros. Sūkalba visi pōterus ir paprašo dzievo, ka dziēvas duōtū visiem sveikātū ir visokių gerýbių ir sau ir skacýnai. Tadū itai ima tūsýce tū šiēnū. Ne visi, āle daugūmas tūso tū šiēnū. Vienū trumpēsnī padāro, o visūs padaro lygiūs, ir tadū jau kuriām papułs tadū trūmpu ušriñkce, tai jau tadū pāsakoja, kā(d) tas žmogus tī ar iž moterū jau numiřs. Ót kap tai taipāce buvo māno pāsakoj. Buvo Lazūnuosi kūnigas, Petkēvičius, rāgis, Ót geraī nāvet negaliū pasakyt, rāgis, Petkēvičius. Ānas turēj trisdešimt šāšaris metūs ir nūmira. Tai tadū itai pāce tūsē visi šiēnū, tai ānas ištisē tū trumpēsnī gālū. Tai ānas pasākē un visū: „Aš taī jaū dabař skōra numiriū — Ót prisimiňsít jūs māno žōdzj“. Tai ānas pabuvo pasiñtarō mēno ir nūmira. Nuvažāvo Valdzikuos — nūvežē ji kvarōp. Anas pabūvo ir atvažāvī(s) namō acīgulo iškařt. O sākē, kap spavēdój ištū kvārū (kvaras labai jis būvo ar, nežinau), ir išlindo jām iš pātalo tī iž ito, pas kū sēdzējo, utēlē ir unkúnodo, ir ānas labai isiguñdo. Ir tadū iž ito ūgļuscio jām padpúolē kvarabā, ir nūmira. Ót kap.

* * *

Mergūtos, kap lyš jau pavečarója, tai tadù anos ima eīma vienà, o kità stòv, klaūsosi ī šälj, rafíka pagaliū, kiek nepaskaityta. Kab ima cātū (?), taī itai nuveiš až bernùko, o kab ima līškū pagaliū, tai jau nuveiš až udaūčo. Ot kap. Nù ir ima sēdasi jau un šito pācio kačargōs ir važúoja tī — tjsia terp koju tū kač(i)árgu. Ir važúoja kur svilinta meiteliš un to dāikto ir tī pàdema kačárgu un žamēs ir klaūsosi, kurañ šóni šunes lója, tai tī, sāko, mēs aīsim až jaunikio.

* * *

Buvo vienà momàp mergutà. Nu ir anà nuvējo večarýnkon, ir ēmē bernùkai jū šökce. Nu ir anà nenāto labaī jaū šóko. Nu cie bernùkai kláusi jā: „Kol tu tēp labaī negeraī šoki?“ Anà sāko: „Kad aš neturu sveikātos — jau manip labaī blogà sveikatà“. „O kas tāu?“ — Pakáuskas sāko. „Ir paci nežinaū. Kažkāp, — sāko, — nesisveikia“. „Nu tai pakol tu neini doktorop?“ „Nà, — sāko, — reikétu aīt dòktorop“. Nuvēj dòktorop ir ûtarauja un doktoru: „Aš, — sako, — kvarà“. „O kas tāu yrà?“ Sako: „Ir paci nežinau“. Sako: „Buvaū ito nuvēj(us) večarýnkon ir, — sāko, — mán tī bernùkai kap ito išlazdāvo puselās, tai dabař, — sāko, — sousiém nesveikà, neturù tokios sveikātos“.

* * *

Māno dziēdas kadái bùvo svōtu ir bùvo nuvažāvī vesēlion. Nu jaū vešēlion kap surinkdzinēja važúoc, jáunuujq àtveda iš kitos pirkīos, jaū uždējī vēliunū, o an galvōs dēma vainikū. Su vainikù prikabýnta un galvōs, ir ún-veda. Ir vēda dù bernùkai, vienas iž vieno šono ēmī po pāžasti, o kitas iš kito ēmī po pāžasti, jū vēda pirkīon. O muzikos eidamà paskuī jū žāidzia, nu o ana prikleñčija. Pa stālū parkleñčij ir ēme verkce. O jáunasai tai pirkīon stov ir deirosi iš šono. Tai dziēdas sakis teip: „O kōl tū nekleñčiji? Ir tu priklaūp(k) un vieno kelālio ir tūjei padec veřkce“. Tās nežinodamas nieko priklaupé un kelālio. Ir ānas sāko: „Tu nieko nezdaīrai un ito, — sāko, — što anà veřkia. Itei pro dzeuksmūs ānos verkia“.

* * *

Kadái dābar senei pāsakoj žmones, kap nebùvo plūgū, alè bùvo žāgrēs, orē žagrēmi. Nūeima mēdzian, iškerta béržu ar tī alksni, dàrenka kur kreivū. Tadu āny ima jī aptāšo, iždzovīna — ir taī vadlnasi ragōčius. Ir tadù blekelēbu du rageliūs apkala ir untaiso veřsam jungūs, un kāklo àždema. Ir dabař kab arkleis āra, tai valdžoja vadlēm, o veřsam gi nebùvo. Ima jungūs liš aškabīna. Āny kab iž gālo galaři daīma par varksnàs, pācys grīžasi. Varksnàs jau išeima galaři. Tadù bùvo vienas veřsis márgas, o kitas keř(a)s. Ir utaroj „Zavernis!“ tam kairōnin ar ciesiōnin. Tas veřsis jau žyino. Bústa, un viena pasāko „ciesiōnin“, un kita — „kairōnin“, tie apsigrīža ir aīma, nereikēj niēko. Āny jaū bùvo teip sujúnkī. Nu ir až dziēnu, kab išaic árc, tai gōdnū kavólkū išara. Tadu, pāsakoj seni žmónēs, tai daugēs àžara veršais, kab arkleis. Ot kap.

* * *

Ima linūs nuráuna, àtbrauko ituos sēmenūs, pérvēto, galvāites ìma um bāckū džovīna, o smorinas — toki žardaī dideli buvo untaisýta po mētru tris aukštūmo — tadù tūos žardūos sužárdo, ir džūsta. Bústa, kāp lietūs, tai ir po klionu pauntaisýta. Tadù abbraūkij linūs ituos meñkia, kad búobom būt delē kuodēlio geraū, mažaū raïkia bálcince.

Linūs mīna jāuoj. Tadù jau iškūrina jāujū, unstāto, bústa, kāpū pinkiàs, kēturiás, bústa, kur didēsnē jāuja, ir šešās. Taī un dzienōs, bústa, pŕimina kavaūkū kokia pinkiòlika; nugì dzvidešimc kavaūkū pŕimina, kab jāuja dzidzesnē.

Veřpia linūs àpe kalédàs. Nuok kalēdū lik Naujiem Mētam tai darbū nei kókių nedzýrba.

Pásakoj tēp kadáis. Audzia siūlūs. Ima ānys stovūs pastāto pirkioj; tai jau ānys storójasi, kad kap mesajedū ito suveřpce ir išáusc, kad lýg velýkai, kolaī eisi laūkan, būt itie stövai paisáustos.

* * *

O drobēs ima ito pavāsarī, jau mōjī, kap liš šilta, dzienā dzīdelē, jau rasā, tadù ānos ìma jau itus audeklūs, sūvercia, sumīklijā, tadù visū rēdu audeklū, o rēdu pelanū ir tadù itais pelanaīs ìma àplaja, ukrapù apmūcina, ir tadù pastōv dzienas dzvi ar tris jau. Tuos péraima ciej pelanai, tadù ištjsinēja, kab rasā pavasārio, šilta jaū, dziēnos dzīdelēs, un saulālas, tadù pàtjsia un rasōs. Zāra pabūva dzienās dzvi, kokiàs tris, mačiùlan nūneša, pàmerkia ir vēl. Ir tēp ôt papilnia nedēliu — dzvi ir ižbálcina. Nù jei dzvi nedēlias bústa, o tēp dzvi su pusī, tai gōdnei ižbálcina, kap poperýs, o kap slāñcius, tai jau raïkia nedēlias tris starócis, tjsca albo ir daugiaū.

* * *

Bústa, kermošeī ir didesni bùvo tiē per visūs svintūosius. Tadù bùvo Marcýnas, tadù bùvo Naujiéj Mētai, tadù buvo rabnýcos, tadù po rabnýcom šašcīnes, devincīnes ir Pētras. Pigesni arklei per Marcýnu ir ituos svintūosius. O tai seni žmones pásakoj, nuvažúoj Jujōn, tai sāko — pirkau kumeláitj, až gořču grūšu átvediau. Kap anā ūiēm pérbūsta, tai jau vadzīnasi pērezimkas.

* * *

Mano tévas važāvo Jujōn. Vēzē pardúoc linūs un nakciēs. Nù ir išāja labaī dzīdelē kmorā, ir ēmē grausce graudulýs. Perkūnas daūže ir malankā dēgino. Nu ir ažvažuodinēja žmogūs un znakāmus. Ažvažuodinēj ānas jōp ir kláusiasi, barškina po lungū. „Alēs, Alēs, addārai duris, atspīr!“ „O kas — taī tū, Stāska?“ „Aš“. „Tai tu žinaī, — sāko, — Stāska, jāu aš dabař taī jaū dákto nerandū“. „O kol tu, — sako, — jau taip insibaideī, kas tu — mažysai ar tu kas?“ Sāko: „Aš nemažysai — nieko, ale, — sāko, — labaī bijaū, bóbu, — sāko, — nérā namiē, liš aš pac vîenas, tai, — sāko, — ot aš visas čýsta drebū, kap apušē, ir nerandū ničkur dákto. Raikētū, — sāko, — aždekc ugnis ir, — sāko, — bijaū ir ničkur nerandu serçikū“. Ānas sāko: „Kas tu jau tokis za

bailūs žmogūs?“ Nu tēp ānas sako: „Pastáv, — sāko, — árklī po paveciù ir vežimų, bō taī, — sāko, — nāto labai aš isigundaū“.

* * *

Būvo kadáim dziēdas Antōsius ir buvo Dzidorius. Tai āny visa labai mokēj itokiū s(i)ekšmiū. Kai sūsranka, kāb īma sekti itas s(i)ekšmēs, tai čiēlū nākcjē sēdētai ir nenorētai niēko. Visa āny labai gōdnei mokējo.

* * *

Bōcius būvo. Tep pācia lietūviškai jisaī ūtaroj. Teřp sāvi visa mes viisi lietūviškai tekalbējom. Tai, būsta, ar kur pāsiuncia aīce, albo koki darbaī, ar tī kur nuveit, albo kalvēn, ar, būsta, mēlnyčion, ar jaujōn, tai visuomet kap sūsranka visi, tai visa lietūviškai kalbējom, būsta.

* * *

Lazūnuos būvo mēlnyčia. Mālē parū, visa atliko. Dūmoju, jau teip doūk pérējo mētū, jau pinkioliķa daugēs, kab nérā, bociā nūmira. Nū tai tadū, sakȳčiau, tai negalvój, bō tokis nu dabar žmogus visa ir galvōn nēranki, o tadū tai mokējom visókiu tī giesmiū, sekmiū mokēj sekci. Nu o dabař pérēj kiek čēsa. Dābaros geraī ūtaraja, brolis teī pāce geraī ūtaraja, ana ūtaraja lietūviškai labai geraī, o štie jauniklei tai nieko neūtaraja. Seni da godnei ūtaraja. Dabāros kab nūveim Valdzikuose, tai tī visa seni ūtaraja lietūviškai. Tai Titkūnuosi tī yra, tī Lazūnuosi, tī Udgudinonysi yrā dābaros, Itrēnuosi tī — po tas visas sia'lās. O tī un Bókšto tai tī jaū lietūviškai néra, visa rūsiškai pe mum. Tī sūsranka visi seni, paūtaraja ir lietūviškai po seniēm.

* * *

Kab àtaic ruduōj, tai málkas gatāvija. Kab lyš (liš) po kalēdai pàdmeta sniegous, taī jau te(p) pat arklius pataisai, pavalkūs, tī balneliūs, tī visa. Nu pagatāvija medzy málkos, tī málkų tadū pripjáuni, tadū praskáldai, prigatāviji un cielū mētū.

* * *

Loukaī blogi mūs. Akmenū — tai nematyt žamēs maž suvisum per mūs, vandenio nérr. Ti, sako, kab kadū žamē nelodnā, geriaū áuga miēzei, ávižos, o rugei nenāto. Rugei, būsta, išauga un šiaudū labai ilgi, o un lāpū néra nieko, o ima kúlce, taī sovsim māža prikulia. Kad šlapesni mētai, tai nieko nérr.

* * *

Žmónēs aīma Výlniun teip un devincinio, rāgis, un šaščinio, būsta, aīma Výlniun. Būsta, kuriōs tī kumónkos važúoja Kalvārijos. Kap acīmuša kojos tī jiem, tai, būsta, ar tī kiek primóka — ir un vežimo, ir pàdveža, tī nešuliū sukráuna, ima ir vēža. Dzienās trīs aīma, o namo grīšta trīs kēturiās, būsta, pinkiās.

* * *

Tėvas labai nesveikas buvo, o žamės būvo māža. Na o mūs vaikų būvo šaši, tai dūnos, sakyce, nesousiem ir blogai, alė nelabai jau ir gerai būvo. Tāta būvo nesveikas, o būvo dāvi sāseri mokyce Výlniu.

Užrašyta 1954 m. magnetofonu iš
J. Kemeišio.

Iš magnetofono, šiek tiek trumpindami
bei neaiškias vietas praleisdami, išraše
1958 m. J. Senkus ir A. Vidugiris.

Bahoc kūpčius atvažavo biednop žmogop nakcin. Anas nakvojo jop. Jamp vaikas gimbé nakciu. Ąnas gulėj an suolo po lúngu. Anas klaūsési. Po lungu ūtarija dviejose, kokių dālių itam vaikui dūoc. Kitas sako: „Ito pono sc̄est̄“.
Ponas kloūbos: „Itoks biednas žmogus — ir itoks šc̄estis“. Anas užsikélē iž ryto. „Parodyk man vaikų itū“. Anas pazdairė ito vaiko. „Parduodit man, pirksiu vaikų“. Tep āny buvo biednì. Ponas jam grašū doūg dāvē, āny ir pařdau tū vaikų. Anas itū vaikų ēmē ir nūsvežē su savimi. Nūvežē medin ir pakórē po béržu su lopšiù, o žiemà, šalnà didelē, sumarnavóc noréjo. Važúoja kūnigas nuog kváro. Giřdz — vaikas veřkia. Kūnigas un kúrmono: „Padaik, pazdaír, kas tī dārosi“. Pazdaír kurmonas, ka vaikas su lopšiù karuliuoja ir beržekai užsilaidē, šilta jam, tabuluojas. Pasākē kunigas: „Ātneš vežiman“. Āny tū vaikų ēmē su savimi. Kunigas išmokē až arganistui. Mētų jam buvo šašolika, saptyniolika. Itas ponas atvažavo top kunigóp, kuris vaikų itū priémē, ir anas arganistasai gražei giedoj. Ponas kláusia: „Kur tu tokj ēmei arganistui?“ Tas kunigas sako: „Aš jī radoū medz̄y“. Tep ponui jau širdzis sopa — ito jo dalià bus. Ponas nuéjo kunigop an abiēdos. „Parduoj, aduoj man itū arganistui; maniñp yra duktē, apžānysi, sužānysi abùdu“. Tadu kunigas an ito arganistojo sako: „Aik pas itū ponu“. Ponas jamp prirašē tokij kortu, kad aidamu niekam neparodyt, kū prirašē. Tī anas prirašē, kad kap uneis pirkion, kad jam galvū atkirst un sliňkšcio. Anas ejo, ejo keliù ir susciko senų žmogų. „Kur tu eimi?“, „Eimù pōnop“. „Paródai (parodz) man kortu“. „Diedule, nemožna“. „Aš liš runkoj paturēsiu“. Tas diedas pazdairė un kortos ir vēl padéjo. O kap tas diedas pazdaír, atmañē: kap uneis pirkion, kad až kartu sužanytūbi. Kap anas nuvej, dav tū kortu pono žmonai. Žmona ir padēj tū kortu, ir apsižanijo su juoj, su pono dükteru. Atvažuodinējo ponas: „Paródai man tū kortu“. Ir nēsē jam tū koñtu. Ēmē runkós ir čítója. Tep bahoctva pono liko.

Tamp ponip buvo dzvì obelys. Žydėj žiema vāsara. Viena baltai žydėj, kità raudonaï. Ponas dazdūmojo an savo žinto: „Aik tu keliáuc, aik znokorump tokiump, kad pasakyti, kū dýrpt itom obelém, kū žyst“. Anas jo žintas unsaitais keliáuc ir nuvēj. Eima da eima. Un cýlto stov žmogùs. Klausia: „Kur tu eimi?“, „Aš eimu černokněžnikump“. Tas, kuris stov an cýlto: „Pakláus pie manj, ar ilgaï aš čia stovēsiu“. Eima vēl toliaū. Ateim anas dvaran. „Kur eimi?“ — klausia jamp. „Eimu černokněžnikump“, „Pakláus pie mergu mūs.

Merga pragaišo — išej un gonko ir pragaišo iš gonko. Pakláus pie jų“. Eima da eima. Daeido vēl dvarop. Tam dvarī néra úndenio. „Kur tu eimi?“ Anas rasakinėjo: „Eimu černokněžnikump“. „Pakláus pie mus, ito undenio néra mūsen dvarī“. Eima vēl anas tolioū. Stov medz̄y žmogus un kelmo un vienos kojos ir sūkasi. „Kur tu aimi, brolel?“ „Aimu znokorump“. „Pakláus pie mani, ar ilga āš suksiuōs un ito kélmo“. Anas daeit, kur jam raikėjo. Ataido anas pirkion: nieko néra, liš viena mergà, o tą néra—parazbęgi. O toj mergà, kur un gonko pragaišo, toj merga jump: „Kur tu émeis cia, cia tav̄i aždauš“. Anas davai jai rasakinēc, kas kelý dýrbosi. Anas rasáké viša čysta, kaip jam dýrbosi kelý. Ana ji ēmè po loviu àpverté po laškù ir láukia, kol atais znökorius. Atāj nakciū znokorius, o toj mergà acigułé. „Ot dauk sapniū sapnavaū“. „O kū tu,—sako,—sapnavai?“ O tas klaūsosi po laškù. Rasakinēja sápni: „Eimu do eimu. Stov un cýlto žmuoj diëna nakc, ba durnas anas. Savo adièžiū nuo sàvie sviest un kito ir nuveit, ir kitas stotūs jo daiktañ. Mergà pragaišo, ka surinkt viso dvaro raktūs ir úokolo dvaro apskrist tris kart, ir tadu toj merga stotūsbi un gonkų“. Tadu klausia merga pas itū: „Undenio dvarī néra“. „Durnei—balta kumēla yr tam dvarī: raitas sestusbi ir apjot, ir būtū undenio. Un kelmo sūkasi un vienos kojos žmuōj. Pasakyti „ama draugi“ ir viša“. Ir klausytis apkánčiojo. „Obelé žydz viena balta, o kita raudóna“. O znokorius pasaké: „Po viena tī serebrus, o kur raudóna—zálatas. Reik atkast ir imt“. Išsikélē anksti ir namop. Toj merga rasivitoja su juoj ir prašo nepamiršt pie jų. Daido tan medziñ, kur stov un kélmo. „Amè draugē!“ Nuvēj abùdu. Daido tañ dvarañ, kur úndenio nérà. „Apjojít tris kart uokolo dvaro, ir bus úndenio“. Any ēmè kumeli“, apjoj tris kart, ir unduoj radōs. Jam tadu dav vežimų ir arkli zgodnū tan dvarī. Any sédōs abù ir važuoja. Atvažavo itan dvarālin, kur mergà pragaišo. „Surinkit viso dvaro raktūs ir a(p)bégit triskart uokolo dvaro, ir mergà stosis“. Ąnys surinko raktus, apskrido, ir mergà stojoj un gonkų, kur buvo.

Iš J. Varnelio 1955 m. užraše
J. Paulauskas.

RETESNIŲ ŽODŽIŲ IR SLAVIŠKŲ SKOLINIŲ PAAIŠKINIMAI

angliēzas — toks šokis	burnōsas — raijinė, ilgas milinis paltas
apkánčioti — baigti, pabaigti	būtuvé — būklė, gyvenimas
apsisègti — apsilikti	cviētas — spalva
astanòvka — sutrikimas; sustojimas; trüku-	cickà — papas, krūtis
mas	cata — pora
bāciuška — pravoslavų dvasininkas (tévelis)	čeraunykas — kerétojas, burtininkas
bāšlikas — galvos apdangalas, paprastai, pri-	čeftas — velnias
siūtas prie burnoso	čitóti — skaityti
be parōs — be laiko, prieš laiką	černokněžnikas — kerétojas, burtininkas
blūdas — apkvaišimas	dābaros — dabar
bostvà <bagostva — turtas	dasdairýti — žiūréti, prižiūréti
bùlavà — buožé	daspédinéti — brésti, nokti
bùfkléti (vuřkléti) — murkséti, urgztì, pū-	
ruoti	

degù — karšta	nāta, nātai — labai
drabezà — smulkmena	nenāto — nelabai, nevisai
dūkas — dvasia, rūkas	
dzà, da — oi	
gyvèntuvé — gyvenimas	padvildinéti — apgaudinéti
gòdnas, -à — geras, nekaltas	pakuõpti — pakasti, užkasti, palaidoti
išlazdúoti pusełès — apkulti, suduoti	pancòkas — žr. kuliešé
išdantýti — dantis padaryti	pastrañkai — virvés prie arklo ar akécių vi-
išličyti — išgydyti	toje ienų; viržiai
ištaisýti — išleisti	pätkas — neilgas pagalys
iš žà (<zà) stálo — iš užustaléš	paträba — reikalas, poreikis
išživytí — išmaiinti (plg. lenk. wyžiwić)	pērezimkas — per žiemą pergyvenęs
Iujà, Jujà, Iuvjà, Ivjà — miestelio vardas	piē — pas, prie
kapitas — kanopa	pilnyti — saugoti, budeti
kaptōnas — sermégä, paltas	pödlas — niekam nereikalingas daiktas, blo-
karuliúoti — kabotí	gas žmogus
kaváukas<kavakas — gabalas (pédou)	praznōčty — paskirti
kázlas — ožys	preslòvija — priežodis
kleñčyti — klaupti; prisiekti	prikleñčyti — priklaupti; prisiekti, pasiža-
kmorà — debesis	déti
korà — bauda, bausmë	priskilyti — priglausti; priartéti; prisisukti
krosúoti — pradéti žydéti; plaukti (apie ja-	prisileidinéti — atsirasti varpoje grūdui, da-
vus); dažyti	rystis varpai pilnai
krūlickas,-à (krulickas,-à) — apvalutis (apva-	pristûlyti (-inti) — prisiglausti
lus)	
krügù — aplink, ratu	radnàsis, -óji — savasis, giminé
kuliëšé — miežinių kruopu (su bulvémis)	rabnýčios — grabnyčios
sriuba	rasivítoti — atsisveikinti
kvàras, -à — sergeantis, ligotas	raspùsnas, -à — išdykës, nerimtas, pasilei-
	dës, ištirkës
láidytí — melžti, milžti	rëda(s) — eilë
lañ (lañd) — lîsk	riëzvas, -à — greitas
laškà — lova	ridlius — kastuvas
liš, lyš — tik, tikta	rödyti — patarti
liška, lýška — nepora	rodzi — patenkinti (plg. sl. radzi)
lobas — duobuté	rukavëtis — dalgio rankena
lòdnas, -à — derlingas, geras	
lopà — letena, koja	
mačiula — duobé (iš baltar.)	sčëstis — laimé
maladiëžius — jaunimas	sédnàvytis — sëstis
malankà — žaibas	sekšmë — sekjmë, sakmë
malatornià — kuliamoji mašina	sënickas, -à — senutélis
mandliùs — guba	serčikas — degtukas
mätiuška — pravoslavu dvasininko (baciuš-	sialà — kaimas
kos) žmona, mamyté	skariai — greitai
maskeláitis, é — mažutis, mažytis	skatýna — naminiai gyvuliai
mäskickas, -à — mažutis	skäže — pasako
mëdžias — miškas	skòra — greitai
mësaëdýs — laikas nuo kalédou iki gavénios	skôtertë — staldengtë, staltiesé
moterýnë — žmona	slâncius — audimas, išaustas iš nemirkinto,
	bet sauléje išguléjusio linu pluošto
	smôrina — prie linu galvutës stiebelio dalis
	smuškà — kailiukas, kailis
	stonàvytis — stotis, atsistoti

strielaitis — medžiotojas	uražėjus — derlius
sumarnavoti — sunaikinti	ūtaryti (ūtaryti, vutaryti) — kalbėti
sumiklyti — įspausti (sumerkti) į vandenį	
ščelčelis — skylelė (plg. baltar, шчыліна „skylé“)	važiuoti — vežti
šétotis — blaškytis	vandravoti — bastytis, keliauti
štò — kas gi, ką gi	večerinka — vakarėlis su šokiais
šùsponis — švarkas, žiponas	vėlias — velionas, skystos (permatomos) medžiagos nuometas
švirkšnis — svirtis	vèstis — sektis
švýrkštelti (-erti) — suduoti, smogti, kirsti	vězas<vèzdas — lazda, pagalys
tīsti — patiesti išaustą drobę baltinimui	zāras — greitai, tuoju
tuīnas — lazda, mietas	zbitkavótis — tyčiotis
údaučas (údaučis) — našlys	zbridytis — nemégti, nekesti, šlykštétis, biauréitis
úkrapu apmùkinti — karštu (verdančiu)	zgadà — taika
vandeniu aplieti	znōkorius — žynys, burtininkas
úkoti — šükauti	žáisti — groti
úokolo (ókolo) — aplink	žè — ot, kad
	žyvai — greitai

ТЕКСТЫ ЛАЗУНАЙСКОГО ГОВОРА

Ю. Ю. СЕНКУС

Резюме

В сборнике представлены диалектологические тексты (рассказы, сказки и пр.), собраны в литовских деревнях, расположенных в окрестностях села Лазунай Юротицкого района Белорусской ССР. Время собирания текстов 1952 — 1955 г. В предисловии дается краткая информация о местных жителях, из уст которых были записаны тексты, о местном говоре, принадлежащем восточным дзукам. Более подробные особенности говора даны в статье „Некоторые особенности Лазунайского говора“ (Труды Академии наук Литовской ССР, Серия А, I, 1958). В заключение даются объяснение более редких и славянских заимствований (словарь).